

JADRANSKI KALENDAR je izao iz štampe. Naručite ga i nećete se pokajati, jer je to jedinstvena knjiga i po cijeni i po sadržaju kod nas. Cijena mu je 10 dinara. Ako poslatje 18 dinara dobit ćete i džepni kalendar »Soča«. Za tu cijenu nećete nigdje dobiti dvije takove edicije.

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Važan precedent

Talijanski senator conte De Vecchi i di Valcison podnio je slijedeću interpelaciju predsjedniku vlade Mussoliniju i ministru vanjskih poslova, koju je potpisalo 320 senatora:

»Potpisani senatori pitaju ministra vanjskih poslova za njegovo mišljenje o odlukama britanske vlade protiv talijanskog jezika na Malti; a naročito o ukinuću talijanskog jezika u sudskoj administraciji.«

U isto vrijeme je narodni poslanik Delcroix podnio sličnu interpelaciju koju je potpisalo 350 poslanika. Ta interpelacija glasi:

»Potpisani traže od ministra vanjskih poslova da im kaže što namjerava talijanska vlada da uradi u obranu talijanskog jezika i talijanske kulture na Malti, koji su teško pogodjeni odlukama britanske vlade protiv pouke talijanskog jezika u školama i protiv njegove upotrebe u sudskoj administraciji.«

To nije prva interpelacija o tom pitanju u talijanskoj komori i senatu. Kada je 1932 uveden u malteške osnovne škole malteški kao nastavni jezik, i tada su nekoji poslanici interpelirali tadašnjeg ministra vanjskih poslova Grandija o tome. Grandi je bio tada odgovor da talijanska vlada nije mogla službeno intervenirati kod britanske vlade, jer da je to unutarnje britanske pitanje, ali, nastavio je Grandi, ja si istička vlasta dajeli sasvim živo osjećanje talijanskog naroda s braćom na Malti i bol naroda povodom mera britanske vlade protiv talijanskog jezika. Ta Grandijeva izjava je bila popraćena burnim aplauzom i cijeli parlament je nekoliko minuta bučno manifestirao »za nesretnu braću na Malti«.

Ono što nije dovršio Grandi, nadodao je bio tiza njega poslanik Ercole, sadanji ministar prosvjete, koji je rekao:

»Smatram potrebним da se iz talijanskog fašističkog parlementa digne glas, koji će tumačili osjećaje i duševno stanje talijanskog naroda povodom britanskih mera protiv talijanskog jezika na Malti.«

Talijanske novine se ovog puta ograničuju na služene viesti o interpelaciji, jedino rimska Tribuna posvećuje malteškom pitanju odulji članak, u kojemku dokazati da Malta nema nikakove strateške važnosti za Englesku. Time hoće da podnove kako talijanska vlada nema interesa da se iz drugih razloga brine za Maltu, već jedino iz nacionalno-sentimentalnih. Ujedno time hoće da kaže kako je borba malteških Talijana spontana i bez podrške iz Rima. Službeni »Giornale d'Italia« se ograničuje na kratku primjedbu u kojoj ironizira bivšeg guvernera Malte lorda Stricklanda, koji je u gornjem domu uporedio Malta s Indijom.

Lanske godine u septembru, kada je bio poostren nadzor nad strancima na Malti, fašistička štampa je isto tako moralna da se seladava. Tada je napadala jedino guvernera Malte Davida Campbella i prenala viesti o Malti iz Timesa.

Ali kada se zna političko uredjenje fašističke Italije, onda je svakome jasno da ni jedan napad, ni jedna interpelacija ni jedna fašistička manifestacija ne nastaje spontano, već da je sve organizirano odozgo — sa najvišeg vrha. Prema tome sve to što se događa u Italiji — sve to se događa po direktivama Mussolinija. Sve to spada u okvir fašističke službene politike, pa tako i ove interpelacije o Malti, bez obzira što je Grandi pred dvije godine bio formalno izjavio da je pitanje Malte unutrašnje britanske pitanje.

Iz toga možemo zaključiti da fašistička vlada smatra da ima pravo protesta i pravo brige za svoje sunarodnjake na Malti.

To shvatanje se ispoljava još očitije kad su u pitanju Talijani u drugim državama. Ne ćemo spominjati razne izjave i manifestacije talijanskih službenih lica za Dalmaciju, jer tih izjave ima toliko i takove su naravi da je očito kako fašizam smatra da ima pravo nadzora nad živiljem onih 4.900 Talijana na našem primorju.

Potisjeti ćemo ponovno na one riječi iz Mussolinijevog govora u Miljanu prošlog mjeseca, kojima je iznio pitanje Talijana u Švicarskoj. Tada je on javno rekao da je priznavanje i ojačanje talijanstva u Tesinskom kantonu uslov za prijateljstvo između Italije i Švicarske. Slične teze su se pojavile u raznim članicama fašističkih novina, te je, prema tome, jasno, da fašistička Italija smatra da ima pravo da se brine za Talijane izvan kraljevine Italije.

Tako gleda fašizam na pitanje Talijana van države. Ali kada se ono pred par godina u austrijskom parlamentu raspravljalo o Južnom Tirolu, tada je sva fašistička štampa, i Mussolini lično, izjavila da je pitanje Južnog Tirola interna stvar Italije i da nitko nema prava da se mješa u to. To je, možda, sa fašističkog stajališta ispravno, po onoj doktrini da se čovječansivo za fašiste sastoji jedino od 40 milijuna Talijana u Italiji i 10 milijuna Talijana u inozemstvu

TEŠKO STANJE V ISTRSKIH VASEH

Cerkveno petje v italijanskom jeziku — Forsiranje nemoralnih plesov — Zemljišče od 1.261 ha in 37776 kv. m. na dražbi za dolg od 2139 lir

Iz zapadne Istre nam pišejo:

Zgodovinski tok prinaša marsikako bridko razočaranje već ali manj vsem narodom in deželam. Ali kar je jugoslovenska Istra preživela v zadnjih letih pod fašistovsko vlado, gotovo nima primera na svetu, izvzemši kako afriško kolonijo. Popolna odprava vsake narodne, politične, kulturne in gospodarske svobode je dosegla svoj vrh v letnem letu. Vse je ukrenjeno in dočeno po edinem ukazu iz Rima, ki je seveda izključeno v talijanskem jeziku. — Slovenski in hrvaški jezik sta popolnoma odpravljena in prepovedana v vseh šolah in javnih uradih.

Celo cerkveno petje se mora, v izključno slovenskih in hrvaških župnijah, kjer redko kdo razume kako italijansko besedo, vršiti v latinskom ali italijanskem jeziku. Nobenega slovanskega čitta nismo več.

Izdavanje, ne samo političnih dnevnikov in periodičnih listov, marveč tudi nedoločnih gospodarskih in kulturnih, da, celo verskih, je docela zabranjeno. S knjigami je isto tako. Iz Jugoslavije in ostalega inozemstva je zabranjen uvoz vsem časopisom in knjigam. Ne v javnih lokalih, ne v raspodajalnah ne najdete nobenega slovenskega ali hrvaškega lista ali knjige, tako da se naš narod nahaja v popolni temi in ne ve ničesar kaj se godi okoli njega in po ostalem svetu. Nahaja se v sredini najciviliziranejšega sveta, a je kljub temu odstrgan od njega. O društvenem življenju ni ne duha ne slanine, ne bele moke, ne mesa, medtem ko se laški pritepenci matijo na račun naše uboge pare.

Pretrسلjivo je gledati naše uboge kmete, stare in mlade, kako se z neverjetno oddaljenih vasi in tudi z zapadno-istrski obrežnih mestec, podajajo peš v Opatiju in Reko, da si v tamkajšnji coni nabavijo nekoliko kilogramov moke, testenin itd.

Zgodji se včasih, da finančni stražniki, iz hudobine ali kaprica, tem revežem zamenijo vse nakupljeno blago, ali pa jih včasih celo zaprejo. K vsem tem le površno opisanim in nadvse žalostnim razmeram, naj omenimo še slabo letino, povzročno zlasti po toči, ki je opustošila skoro % zlasti vinskih pridelkov po raznih krajih cele Istre.

A naš narod v Istri ne obupuje. Prepričan je, da tako stanje ne bo moglo dolgo trajati in da mora priti tudi zanj tako teško pričakovano odrešenje.

Narod, kije proporcionalno dal svetu največje število pesnikov in pisateljev ne more in ne bo trpeč takega nazaslišanega ženjesta, četudi bi si moral svobodo pridobiti s krvjo.

NADBISKUP MARGOTTI PREUZELO REKTORAT GORIČKOG SJEMENIŠTA

Goričko sjemenište mora da bude u svemu rimsko

Trst, novembra. — Dosadanji rektor goričkog sjemeništa Brumat morao je da dade ostavku. Rektorat je, do daljih rješenja, preuzeo sam nadbiskup Margotti, a vicerector je postao don Giuseppe Velci.

Tom prilikom piše »L' Idea del Popolo« službeni list goričke nadbiskupije, o misiji goričkog sjemeništa, i kaže:

»Ono što mora da karakterizira naše sjemenište to je duboki katolički duh i poslušnost i pobožna prirvzenost Svetoi

enaka usoda. Da ni ljudstvo popolnoma propadlo se imamo zahvaliti vojnim pokojnim: vendar sole redki slučaji, kjer se naš kmet še trdno drži, no, kakor vse kaže se tudi ti redki ne bodo več dolgo držali.

Karakterističen je slučaj občinske frakcije Podgorje pri Herceggradu, ki je doživelja 10. avgusta tretjo in zadnjo dražbo. Ta »gmajna« obsega 1.261 ha in 37776 kv. m. na dražbi za dolg od 2139 lir.

Zasebnih dražb, pa je vse polno po celi Istri za neznatne dolgove pri davčnih uradih.

Revčina in beda se širita kakov kuga tudi v imovitejše kroge. Večina se je najože skoro privadi in jo smatra kot kroniceno bolezen. A gospodje občinski zastopniki in učitelji nam cinično prorokujejo, da se bomo počasi že naučili živeti, kakor živijo južni Italijani ob nezabeljeni zelenjavi, čebulo in podobnim. In res, en del našega istrskega naroda ne pozna več ne slanine, ne bele moke, ne mesa, medtem ko se laški pritepenci matijo na račun naše uboge pare.

Pretrseljivo je gledati naše uboge kmete, stare in mlade, kako se z neverjetno oddaljenih vasi in tudi z zapadno-istrski obrežnih mestec, podajajo peš v Opatiju in Reko, da si v tamkajšnji coni nabavijo nekoliko kilogramov moke, testenin itd.

Zgodji se včasih, da finančni stražniki, iz hudobine ali kaprica, tem revežem zamenijo vse nakupljeno blago, ali pa jih včasih celo zaprejo. K vsem tem le površno opisanim in nadvse žalostnim razmeram, naj omenimo še slabo letino, povzročno zlasti po toči, ki je opustošila skoro % zlasti vinskih pridelkov po raznih krajih cele Istre.

A naš narod v Istri ne obupuje. Prepričan je, da tako stanje ne bo moglo dolgo trajati in da mora priti tudi zanj tako teško pričakovano odrešenje.

Narod, kije proporcionalno dal svetu največje število pesnikov in pisateljev ne more in ne bo trpeč takega nazaslišanega ženjesta, četudi bi si moral svobodo pridobiti s krvjo.

Dakle: konfinacija Muzice i Rutarja spada u te »mudre disciplinske norme.«

SRAMOTNA POLITIČKA AKCIJA KARABINJERA

U sela dovadaju u prnje preobučene fašiste i pretstavlju ih kao izbjeglice iz Jugoslavije

Mune, oktobra 1934. Svima je već poznato sa kakvim se metodama u našim krajevima i medju našim narodom vrši fašistička propaganda, kako bi nas čim lakše i prije odnarodili. K tome još i nastoje, kako bi nas medjusobno zavadiili, da bi mogli poslije lakše s nama raditi.

Dne 21. oktobra u nedelju baš kada je narod izašao iz crkve, dao je nalog ovdajšnjem brigadiru svojoj četvorici karabinjera, da neka pokupe nekoliko muškaraca na jedan dogovor, kojega će on održati u gostionici kod Filana. Mi, ne znajući o čemu se radi, skupili smo se.

Bilo nas je oko 50 osoba sve samih seljaka. Htjeli smo da vidimo i čujemo što je na stvari, ali kad smo došli u spomenuto gostionu, za stolom je sjedio g. brigadir i njihove učiteljice, a medju njima

ma je sjedio jedan čovjek sav poderan i imao je na glavi nekakvu crvenu kapu. Čim smo ušli u sobu počeo nam je brigadir govoriti, da mi koji se drčimo tako rado da smo Hrvati i Jugosloveni i da mi koji toliko plačemo za tom Jugoslavijom, da ćemo imati priliku vidjeti kako se slabo živi u Jugoslaviji. Tada nam je pokazao onoga čovjeka i rekao je, da je to činovnik iz Jugoslavije i da je pobegao u Italiju samo zato, da se najde kruha.

Mi smo kasnije u ovom čovjeku, kojega nam je naš brigadir predstavio, prepoznali jednog fašista.

Ako pošaljete pismo na adresu gospodara Lurascija, načelnika Šibenika, onda će vam odgovoriti da je to činovnik iz Jugoslavije i da je pobegao u Italiju.

Naši karabinjeri su učinili to da učinili

PRETPLATNICI

Učinite svoju dužnost. Pošaljite zaoštalu preplatu, jer list ne može ovako dalje. Nesavjesni preplatnici će biti krivi da ovaj naš jedini list propadne i da naš narod u ropstvu ne bude imao ni jednog glasila koje će pred svijet iznašiti njegove muke i tražiti pravdu.

Kada bi svi dužnici platili dužnu preplatu, list bi bio osiguran. Već smo u zadnjem broju opomenuli one koji nisu učinili svoju dužnost, kao i onima koji su se ispričali, zahvaljujemo.

Prisiljeni smo da izlazimo na četiri stranice, a imamo uvijek materijala za osam. Ali nova godina je blizu — deficit raste — i moramo činiti sve da izdržimo list barem do nove godine.

A ako list propane — krvnja je na onima, koji ne znaju osnovnu dužnost, da onaj ko prima list mora da ga i plati! Jer list održavaju samo preplatnici.

COMMISARIO PREFETIZIO "U PREMU RIJEŠAVA VAŽNA KOMUNALNA PITANJA"

Prem, novembra 1934. Naš zloglasni učitelj »podest« je ovih dana otišao. Na njegovog mjesto je došao učitelj Alfio, koji je preuzeo njegovu načelničku dužnost pod firmom »Commisario prefetizio«. Taj naš novi fašistički apostol talijanskim imadama, kako izgleda, silnog razumijevanja za komunalna pitanja. Prvi njegov korak na rješavanju tog problema jest: pod prijetnjom globe njedna kokoš ne smije setati selom. Drugo važno naredjenje jest: Sve seoske staze (ulice) moraju se sjeti od čistoće. U tu svrhu je povećan personal općine za jednu osobu, koja ima da pometa te seoske puteve.

Pitamo mi g. commisaria prefetizia, da li si je pogledao čistoću i red u gradovima svoje južne domovine, gdje smiju krave, mule i koze šetati gradskim ulicama, gdje smiju mule i svinje stonavati u istoj prostoriji sa ljudima (Foglia, grad sa 70 hiljada žitelja). Mi smo seljaci, koji se bavimo gospodarstvom, — a na red u čistoću smo mi od rođenja naviknuti. (Sag.)

FAŠISTI KOMEMORIRAJU RENEGATA KERŠEVANA U RIHENBERGU

Trst, novembra. — Na 2. o. m. održali su fašisti u Rihenbergu veliku sječanost. Komemorirali su Antona Kerševana, koji je ubijen kao milicijon u Svetom Petru na Krasu 1926. — Iz Gorice je došao federalni sekretar Luraschi i još nekoliko. Na grob su položili vijenac sa natpisom »Sočki fašizam mučeniku Antonu Kerševanu«, uz obligatne govor.

ZILAVOST NAŠEGA NARODA

70 rođenih i jedan umro u 22 mjeseca Talijanske novine donašaju kao dokaz za žilavost talijanske rase podatke iz jednog sela (Dračevca?) u Zadarskoj provinciji. U tom selu je na 400 stanovnika umrlo u 22 mjeseca samo jedna žena, a ni ta nije iz tog sela. Kroz to vrijeme se rođilo sedamdesetero djece.

»Corriere istriano«, koji donaša tu vijest, kaže da su to sve sami marljivi seljaci, i da su svi oduševljeni fašisti.

Poostrena gonja proti slovenskemu tisku v Italiji

Zapleme molitvenikov — Are tacije zaradi slovenskih knjig

Po aretaciji in konfinciji slovenskega pisatelja Franceta Bevka v februarju letosnjega leta, ki sta vzbudili pozornost vsega kulturnega sveta za nezaslišano zatiranje našega jezika in naše kulture v Italiji, tako da je bila celo fašistična Italija spričo splošnega ogorčenja, posebno na zborovanih penklubovcev, prisiljena, da Franceta Bevka zopet izpusti, je bilo pričakovati, da bodo fašistične oblasti ukinile ali vsaj omilile postopanje proti slovenskemu tisku. Zgodilo pa se je vprav obratno. Kakor da bi hotele dati duška svoji jezici radi svojega poraza pred kulturnim svetom, so se vrgle s še večjo mržnjo na slovenski tisk. Na podlagi neke ministrske odredbe, ki pa smo jo zameni iskali v italijanskem uradnem listu, ki sicer objavlja vse zakone in odredbe, se je uvedla v Julijski Krajini preventivna cenzura. Vsaka knjiga (vsaj vsaka slovenska in hrvaška knjiga) ki se tiska v Julijski Krajini, se mora v treh že vezanih izvodih predložiti pristojni prefekturi, ki da nato pismeno dovoljenje za publikacijo ali pa knjigo prepove in vso zalogo že natiskane knjige zapleni. Baje je bila ta odredba izdana v prvi vrsti proti pornografiji, resnično pa se izrabila le v politične svrhe proti slovenskemu tisku.

Prva knjiga, ki je postala žrtev nove odredbe, je bil peti snopč »Sejavec« od dr. Andreja Pavlica. Knjiga je bila le nadaljevanje prejšnjih snopčev, kateri nosijo vse »imprimatur« goriškega nadškofijskega ordinariata, zadnji celo »imprimatur« prosullega Škofijskega administratorja Sirotti, in je vsebovala pobožno branje za razne nedelje in praznike v letu. Prefekt pa je odredil zapleme knjige radi tega, ker se je rabil v njej slovensko ime za »Sveti goro« in ker je v njej bilo pisano, da »sta sveta brata Ciril in Metod učela na Kranjskem in Štajerskem« in tudi po »naših krajih«. Iz prav istih razlogov bi bila zadeva enaka usoda tudi ponatis »Višarskih polen« od Narteja Velikorne. Kajti pisatelj piše, da stopijo romarji v Radovljici na vlak in da pridejo na Višarje, pri tem pa pozablja, da je med Radovljico in Višarjem italijanska meja... Knjiga je smela v javnost še tedaj, ko se je založništvo posrečilo dokazati, da avtor v knjigi sploh ne rabi imena »Višarie«, temveč da govor le o »višarski božji poti«.

Da je tako naravnost otroče neumno postopanje goriške prefekture, potriježe samo dejstvo, da so poverili cenzuro slovenskih knjig nekemu Ventinu, goriškemu Italijanu furlanskega pokrelja, ki le za silo lomi slovenščino. Ta možkar je bil svoječasno avstrijski orožnik, po vojni pa je v nekem uradu poneveril večjo denarno vsto, sedaj pa uživa popolno zaupanje fašističnih veljakov.

Omenjeni dve zaplembi pa nista ostali osamljeni. Kajti pred mesecom dni je goriška prefektura odredila zapleme petega nativa molitvenika »Oče naš«, ki ga je pripravljala Katoliška knjigarna v Goriči. Skromni molitvenik majhnega formata, ki je šel že v 30 tisočih izvodih med naš narod v Julijski Krajini in ki nosi odobritev tržaškega Škofa Alojzija Fogarja, je postal nevaren veliki Italiji in fašističnemu režimu.

Razlog te zapleme je postal popolnoma jasen, ko je bila nekaj dni pozneje zaplena tudi zbirka otroških pravljic »Zlati liruški«, ki jih je spisal sedaj že ranjki Fran Milčinski in ki jih je dala ponatisni Goriška Mohorjeva družba. Slovenska in hrvaška mladina v Italiji ne sme dobiti v roke nobene knjige, pisane v njenem jeziku. Radi tega se morajo zatreći vse slovenske mladinske knjige, radi tega se morajo zatreći tudi vsi slovenski molitveniki.

Fašistične oblasti pa so tudi drugače naravnost pobesne proti slovenskim knjigam. O tem pričajo dopisi iz raznih krajev Istre in Goriške, ki jih objavlja skoro v vsaki številki »Istra« in ki poročajo o hignih preiskavah, in aretacijah samo radi tega, ker osumljajo naše ljudi, da hranijo slovenske in hrvaške knjige. To preganjanje je doseglo svoj višek v številnih aretacijah naših ljudi v Crnem vrhu in okolicu sredi meseca septembra. Na ovadbo nekega domačina, konfidenta policije, na čigar domu se shajajo tihotenci vsega okoliša, so napravili po več hišah v Crnem vrhu in okolicu preiskave in aretirali 25 oseb, ker so našli pri njih slovenske knjige, ki so jih prejeli preko meje. Dasi so bile knjige dočela nedolžne vsebine, so postopali proti vsem aretrancem na najusurovnejši način, in so jih na karabinjerski postaji hudo pretresli. Od aretrancev jih je še danes 15 v zaporu in sicer v Kopru, kajti vse kaže, da jih hočejo spraviti celo pred posebeni tribunal v Rimu. V zaporu se nahaja tako že poldružni mesec: Rejec Franc, Pivk Franc, Rudolf Karel, Rupnik Anton, Tončič Franc in Tončič Jošt iz Lomov pri Crnem vrhu, Rudolf Jakob, Lampe Ivan in Poženel Dominik iz Crnega vrha, Čuk Anton iz Predgrž, Rudolf Maksimilian iz Cola, te Čuk Franc in še druga mladenica iz Vodic. Med aretranci je celo neki 76-letni starček, Plešnar Janez iz Zadloga.

Tudi po pošti ne sme nobena slovenska ali hrvaška knjiga ali revija v dečetu. Tako so slovenske knjige literarne vsebine, ki jih je po naročilu poslalo neko ljubljensko založništvo italijanskemu knjigotružcu kratkomalo zaplenili; knjig niso dostavili.

OKROŽNICA SAVEZA — ORGANIZATORNO-PROPAGANDNEGA ODSEKA

Podpirajte naš list — Na ročajte naše koledarje

Vsem saveznim članicam!

Že v svoji prvi okrožnici št. 20/34-35 z dne 26. septembra t. I. je podpisani odsek naslovil na vse emigrantske ednice poziv in prošnjo, da v čim večjem številu razpečajo med svojimi člani pa tudi med ostalim prebivalstvom naše edicije, letos v jeseni posebne edicije praktične vrednosti, t. j. koledarček »SOČA« in »JADRANSKI KOLEDAR«, obenem pa smo pozvali tudi na delo za naš emigrantski tisk »ISTRO«.

Do 20. oktobra je bilo treba koledarje naročiti pri upravi lista v Zagrebu, odsek pa sporociti ime poverjenika! Vendar pa so doslej, kolikor je odsek znano po sporocilu Uprave lista javilo samo devet društva.

Kje pa je ostalih 30? Kaj ima morda Savez samo 9 delavnih edinic? Trdno verujemo, da ni tako! Kajti će bi bilo tako, potem bi bila to žalostna, da celo obupna slika naše organizovane emigracije.

Prepričani smo, da je vzrok temu samo zastoj v delu, ki je nastal zaradi neadomestljive izgube našega Vladarja

in da bodo v par dneh vsa društva storila svojo dolžnost.

Odsek danes ne bo ponovno naglašal velikih koristi, ki nam jih tisk donaša, tudi ne velikega pomena, ki ga ima tiskana beseda za naš pokret. Tega se moraje zavedati naše edinice in je zato nujno potrebno neprestano delo!

Prosimo zato, da olajšate delo Uprave »Istra« in odsekou omogočite nadaljnje korake, da nemudoma, NAJAKSNEJE PA DO 10. NOVEMBRA t. I. pošljete Upravi naročilo za gotovo število koledarjev, ki jih mislite razprodati, odsek in Upravi pa obenem tudi ime posameznika odnosno odbora, ki bo razprodajo, oziroma sploh referat za tisk pri društvu prevzel.

Prepričani, da vsi razumete naše pozive v vseh okrožnicah in važnost našega dela, pričakujemo polnoštevilnega odziva in Vas v tem prepričanju pozivamo na delo.

Savez jugoslovenskih emigrantskih udruženj — organizatorno-propagandni odsek.

SPECIJALNI TRIBUNAL I BIJEDA U TALIJANSKIM MASAMA

Pobune seljaka i radnika proti v fašizmu — 400 godina robije u 5 sjednica specijalnog Tribunala — Kuće i kasarne oblijepljene antifašistickim letacima

U zadnjih pet sjednic Specijalnog tribunala palo je osuda za oko 400 godina radi antifašističke propagande i pobune radnika i seljaka protiv režima. Kroz prvih 6 mjeseci o. g. palo je 750 godina robije. Osudjeno je usve 120 antifašista, tako da je na svakoga došlo prosječno 6 godina robije.

U sjednici od 30. oktobra osudjeno je, kao što smo već javili u zadnjem broju, i šest naših ljudi iz okolice Vipave, i to ukupno na 23 godine robije. U sjednici od 26. oktobra osudjen je radnik Gigante na 20 godina robije, a mnogi na desetke godina.

Tim povodom donaša antifašistički list »La voce operaia« dopis iz Vidma u kojem se prikazuje bijeda u masama i pobune protiv režima. U tom dopisu se, izmedju ostaloga, vedi:

Pred nekoliko mjeseci kada je režim izvršio hapšenja u masama u Furlaniji i okolini Vidima, mislili su da su time uništili antifašistički pokret. Al su se prevarili. Baš ovih dana, kada je Specijalni tribunal izricao na stoljeća osuda protiv uhapšenika iz tih krajeva, sve ceste koje vode iz Tržiča u Cervinjan, u Kormons i u južnu Furlaniju, bile su preplavljene antifašističkim i proturatnim letacima.

Mnogo kasarna milicije i sve općinske zgrade bile su oblijepljene revolucionarnim letacima.

Specijalni tribunal je za reakciju na

to izrekao na stotine godina osude. Osudjeni su radnici i seljaci, koji su pred par mjeseci sudjelovali u antifašističkim demonstracijama u masama. Spomenut ćemo nekoje od tih demonstracija:

U prvim danima maja oko 300 besposlenih radnika u Tržiču se sakupilo pred prostorijama Fašističkog sindikata i tražili su oštrog rada i kruha. Pozvana je policija iz Trsta i mnoge pohapsila.

Fašisti su bili projektirali jedan izlet od 10.000 metalurgijskih radnika u Rim da se pokloni Mussoliniu. Tražili su da radnici doprinесi dobrovoljno 10 lira. Niko se nije odazvao. Tada su fašisti zaprijetili otpuštanjem. Ali su se podigle žene i protestirale. Vikele su: 10 lira nam treba za kruh našoj djeci.

U jednom selu blizu Gradiške jednom seljaku su zaplijenili za poreški dug od 300 lira 3 krave, 1 konja, 2 bicikla i jednu sivaču mašinu.

Pomoć za besposlene je tako mršava tako da obitelj od 6 članova dobije kadikada pripomoć koja jedva dostiže za jednu osobu.

Veliko nezadovoljstvo izazvao je zakon po kojem su militarizovani svi muškarci od 8 do 55 godine.

Bijeda, glad i strah od ratne opasnosti čine da su mase u vječnoj naporosti, a strah od zime koja se približuje može da dovede do novih nezadovoljstava.

Smanjivanje nadnica — Nezaposlenost — Bijeda na sve strane — Pobune

»Il Lavoro Fascista« službeni fašistički list od 1. o. m. piše o smanjenju nadnica u Italiji i ovo:

U pet godina imali smo tri puta opće smanjenje nadnica. U godini 1927 imali smo jedno opće smanjenje za prosečno 20 posto; 1928 su plaće smanjene za 10 posto, a uslijed ekonomsko-finansijske krize u novembru god. 1930 imali smo smanjenje za dalnjih 8 posto.

»Lavoro Fascista« iznaja stanje do novembra 1930, a list »L'organizzazione industriale«, organ Industrijske konfederacije od 1. septembra o. g. piše:

Od novembra 1930 do junca 1934 najveća prosječna sniženja su bila u kemičkoj industriji (23,8 posto); u industriji gradjevnog materijala 19,4 posto; u drvnoj industriji 17,3 posto; u gradjevinskoj 17,3 posto; u industriji

papira 16 posto; u mehaničkim i metalurgijom 14,5 posto.

Prema tome imamo priznata smanjenja plate, koja se od 1927 do danas kreće izmedju 52,5 posto i 61,8 posto. Uz to postoje i nepriznata smanjenja koja su nametnuta radnicima revizijom radnih ugovora i nominalnih plata. Međutim je od 1927 do danas život pojefitnije samo za 18 posto po statističkim iskazima Rimske i Milanske općine, dok službena statistika fašističkog Statističkog ureda kaže da je život pojefitnije u tom periodu za 25 posto. Kada bi ta službena statistika u pojefitnjenju života i bila tačna i kada bi ta službena statistika o smanjenju nadnica bila isto tako objektivna, čak i onda, u najbolj voljnijem slučaju, imali bi efektivno i stvarno smanjenje radničkih prihoda od 27,5 posto do 36,8 posto.

U Italiji se jede sve manje mesa — Pred pedeset godina je potrošak mesa bio veći nego danas — Prirezi od 35 posto na goveda

Milanski »Corriere della Sera« od 17. oktobra donaša u jednom članku usporedbu izmedju življenga u Milanu pred 50 godina i življenga danas. Taj fašistički list vedi:

»Po potrošnji mesa vidi se najbolje ekonomsko stanje naroda. Pedesetgodisnja statistika pokazuje da su Milanezi rošili 1881. godine 31 kg. mesa godišnje po osobi — u 1925. i 1927. popeo se bio taj potrošak na 40 kg. — to je bio period visokih zarada radi pada vrijednosti novca — ali 1932. potrošak mesa je spao na 27 kg. po osobi godišnje.«

naslovljenu in jih tudi niso vrnili založništvu, dasi je bila pošljatev priporočena in sta obe stranki pošljatev ponovno reklamirali.

V Julijski Krajini ne sme pač nobena jugoslovenska publikacija... Da, pač neka publikacija, spisana v hrvaškem jeziku, se je smela, vsaj dokler je izhajala, prodajati tudi v Julijski Krajini, namreč »Ne-

za visna Hrvatska država«, ki so jo izdajali marseillski atentatorji.

Tako postopa Italija proti slovenskemu tisku v času, ko so vsi italijanski listi polni gneva in žolča proti engleskim oblastem na Malti, ki so skušale le neznatno omejit rabe italijanskega jezika v javnih uradih na korist pravega domačega jezika, malteščine.

L. C.

Oko 900.000 službeno priznatih besposlenih radnika u Italiji

Mizerne pomoći besposlenima.

Službena fašistička statistika priznaje 900.000 besposlenih radnika, a u septembru o. g. se broj besposlenih poveča za 20.000. Ali da se dobije tačan broj besposlenih, trebalo bi tu cifru pomnožiti barem sa 2. Fašističke novine više ne donašajo broj radnika koji primaju pomoći za besposlene, ali te pri pomoći postaju iz dana u dan sve manje. I oni sretnici koji mogu da doduju do te pomoći dobivaju samo kroz prva tri mjeseca besposlenosti iznos od jedne lire i 25 centezima do 3 lire i 75 centezima dnevno.

ANTIFAŠISTIČKE DEMONSTRACIJE U FRANCUSKOJ

Ometene proslave »Pohoda na Rim«

U Francuskoj su fašistički diplomatski predstavnici morali da održe proslave »Marcia su Roma«. Na nekim mestima su talijanski antifašisti onemogučili te poslove.

Tako su u Drancy talijanski antifašisti u zajednici sa Francuzima rastraljali fašistički skup. Iza toga je oko 500 francuskih i talijanskih antifašista demonstriralo po ulicama poklicima »Dolje fašizam«, dok se talijanski konzul i odbor za pripremu proslave »Pohoda na Rim« sakrio u konzulatu, koji je bio od policije dobro čuvan.

U Villejuif su antifašisti održali 27. oktobra protestni zbor protiv fašizma. Medju govornicima je bilo i Francuz. Govornici su iznijeli bilans 12-godišnje vladavine, koja se može izreći u tri reči: bijeda, teror i rat.

Slijedećeg dana je imala da bude ovečena nova fašistička osnovna škola. Antifašisti Talijani su omeli tu proslavu i razjurili fašiste.

U Troyesu su fašisti htjeli posvetiti Talijanski dom (Casa degli italiani) na dan proslave »Marcia su Roma«. Antifašisti su i tu onemogučili otvorene i proslavu.

Polom žitne bitke

Letošnja žetev je za 20% manj
ša od lanske

Italijanski listi so v zadnjem času priseli poročilo o letošnji žetvi. Iz tega je razvidno, da je bil pridelek žita nasproti drugim letom res zelo majhen. Ta ugotovitev igra sicer veliko vlogo v ital. gospodarskem življenu, še večjo pa v fašističnem delu in nehanju. V skromnih besedah ne moremo povedati vsega kar so fašisti napravili in še delajo za tako zvano »žitno bitko«. Potoki tiskarskega črnilla so stekli po časopisih, miljone lir in drugega se je razdelilo za nagrade, za stroje in kdo ve kaj. Pomembno je, da so skoro večino teh nagrad prejeli veleposestniki, kar pa nič čudnega, ker edino oni lahko z denarjem zboljšajo in povečajo svoje poljedelske produkte. Letošnja žetev pomeni za »žitno bitko« kot Kobard v času vojne. Na 4,951.780 ha polja posejanega z žitom je bilo pridelano 63,327.700 q žita, kar pomeni za 20 postotno manj kot v l. 1933 in to kljub temu, da je tudi letos pomagal mlatiti sam g. Mussolini. Nobena »bitka« ne more premagati naravnih in drugih zaprek. Sorazmerno je bilo letos pridelanega le 12 in pol q žita na ha, kar je zaradi velikih denarnih sredstev in poljedelskih strojev, ki jih je dal fašizem na razpolago, v resnicu malo. Omeniti moramo, da najnaprednejše države n. pr. Danska, Nemčija, pridelujejo na celo do 30 q. Res je pa tudi, da ni morda v Italiji, ki je razmeroma zelo hribovita in gričasta, niti primerna lega zemlje in niti prava zemlja. Letos pa so bile predvsem vremenske neprilike, ki so posebno hudo prizadele škoro vse vrste žita. Velika suša je prizadela veliko škodo skoro vsej Evrope in seveda tudi Italiji. Posebno je bila letos prizadeta Amerika. Zaradi jasnejše slike, da vidimo do kakih rezultatov je dovedlo vse ogromno delo Mussolinija na tem polju, prinašamo številke žetev zadnjih let, ko je »žitna bitka« najhujše »divala«:

Tako se je pridelalo:

1. 1928	62	millionov	q žita
1. 1929	70	millionov	q žita
1. 1930	69	millionov	q žita
1. 1931	66	millionov	q žita
1. 1932	75	millionov	q žita
1. 1933	81	millionov	q žita
1. 1934	63	millionov	q žita

Iz teh številk razvidimo, da je bila leta 1933 res velika letina, ki ni bila do sedaj prekošena. Dobra letina je bila tudi l. 1932. Ta doba je pa bila zelo naklonjena z vremenom in bilo je tudi dovolj dežja. Zato je Mussolini le malo pripomogel k njej.

Če na eni strani pogledamo na vsa sredstva, ki jih fašizem takoreč zabije za propagando, za nagrade, za tisk, za poljedelske stroje, razstave, knjižnice in stodrugi stvari, ki so skoro izključno namenjene, da se poveča pridelek v Italiji ter na drugi strani na svetovno žitno tržišče, kjer konkurenčni sežigajo velikanske možnosti žita le da bi obdržali »dostojno« ceno, se nam zdi Mussolinijeva politika nekaj nemogočega. Za tisti trud in za vse tiste sile, ki so bile vrzene stran, bi se gotovo kupilo neprimereno več žita, kar pa pridelalo. Zdi se nam da Mussolini tudi to dobro ve, toda politična dejstva morajo biti močnejša nego gospodarski efekti. Da bo fašizem lahko še dalje vztrajal, je moral zato vreči med kmene svoje ognjevitve parole, katerimi mi mogoča na noben način napraviti bolj plodne nobene njive. — A g. s.

NEZAPOSLENOST UČITELJA U ISTRI USLIJED DOLASKA »REGNICOLO«

Corriere istriano od 10. o. m. donaša kurzivom jednu notico koju je potpisao jedan sveučilištarac. Taj sveučilištarac se pita zašto ima u Istri učitelja, koji su bez službe več 2–3 godine. On kaže da su dva uzroka:

1. Mnoge mlade, osamnaestogodišnje učiteljice poučavaju i mušku i žensku djecu, dok stariji učitelji sa familijom nemaju službe.

2. »Ovom pitanju (citriram) nadodat ćemo i pitanje, koje smatramo potrebnim: zašto svakodnevno dolaze u Istri mladi učitelji, koji su svršili školu tek pred 10–12 dana, i to dolaze iz najdaljentijih krajeva Italije, kada Istra ima velik broj svojih besposlenih učitelja.«

Taj sveučilištarac traži jasan odgovor od kompetentnih faktora. Ali »Corriere istriano«, koji na sve ovakove dopise, i kada ne traže odgovor, stavljajo svoju primjedu, ovom ne odgovara ništa, več ispod toga člančića stavljaju masnim slovima jednu izreku Mussoliniju, koja glasi:

»Mladost je lijepa, jer ima bistre oči kojima gleda u svijet; lijepa je jer ima neustrašivo srce koje se ne boji smrti.«

Time je »Corriere« sigurno htio da kaže da je Mussolinijeva želja da dolazi omladina iz stare Italije u istarske škole. A to zato što omladina ima bistre oči.«

Stari nemaju bistre oči, ali nemaju nikoga. »Corriere« to zna, ali kao »loš sluga goreg gospodara« šuti.

KAKO ČUVAJU MUSSOLINIJA

Službeni engleski agencija Reuter javlja 27. oktobra:

Prigodom posjeta gospodinu Mussoliniju Firenci koncentrirano je bilo 20.000 policajaca. Mnogi Nijemci in Rusi, ki stanuju u Firenci, bili su prisiljeni da se odalete iz grada za koji dan. Svi automobili, ki so putovali u Firencu bili su prošle noči prebraženi.«

A fašističke novine pišu o narodnem deliriju oduševljenja. Ili je možda tih 20.000 policajaca stvaralo to oduševljenje?

Italija sprema rat!

MILITARIZACIJA TALIJANSKE ŠKOLSKE OMLADINE

Okružnica ministra prosvjete ukrasit ćemo lovorum

»Rtove naših bajuneta i hrastom pobede!«

Ministar prosvjete Ercole izdaje jednu okružnicu svima rektorima sveučilišta, direktorima srednjih škola i školskim nadzornicima u kojoj je upozorio na odredbe koje je Ministarski savjet donio na inicijativu Mussolinijevu o vojničkoj pripremi naroda. Upozoruje na delikatnu misiju školskih starešina i škole u tom pitanju. Spominje govor Mussolinijev u Milanu i doslovno nastavlja:

»Ako dodje do mira, pravog i plodnog mira, koji neće moći da bude praćen nepravdom, mi ćemo tada moći da ukrasimo naše puške maslinovom grančicom mira. Ali ako do toga ne dodje, budite sigurni da ćemo mi, ljudi zaoštreni u liktorskoj klimi, okititi rtove naših bajuneta i hrastom i loborom i hrastom pobede.«

Siguran sam, nastavlja Ercole u toj okružnici, da će sve škole, od osnovne pa do sveučilišta, odgovoriti jednoglasno i punim osjećajem na Duceov poziv sa uvikom: »Ovdje!« (presente). I dok generalni inspektorat priprema predvojničku i vojničku organizaciju naroda, po uputstvima

pretsjednika vlade, naredujem da sve škole svih tipova i svih stepena, koje potпадaju pod Ministarstvo prosvjete, prošire i osvijete potrebu i važnost vojničkog odgoja naroda, kako bi školska omladina sve to više ljubila i sve više se divila junaka talijanskog vojske. Ujedno neka nastoje da omladina hladnokrvno i

punom ljubavlju i poštovanjem dočeka nove vojničke instrukture

kako bi se mogli čim više okoristiti u korist domovine.

Naredujem da sve školske vlasti saraduju drugarski, zanosu i intelligentno sa kompetentnim vlastima vojske i organizacijama režima, kako bi mogli sa najboljim uspihom izvršiti svoj zadatak u školi. Ujedno naredujem da se vojnim vlastima najsusretljivije pruže sve informacije i sve ono što im je potrebno.

Nadaljejavljaju da je na čelu tog inspektorata general Graziali, a od Ministarstva prosvjete advokat commun. Angelo Senesi u svojstvu vrhovnog inspektorata Ministarstva prosvjete.

„Figli della lupa“ nova vojnička organizacija

Uz Balile osnovan je sada posebni odred fašističke djece na želju Mussolinija. U taj odred će ulaziti samo djeca od 6–8 godina, a zvat će se »Sinovi vučice« (i figli della lupa). Vrhovni starešina tog odreda je narodni poslanik Renato Rici, a on je i starešina ostalih balila.

Mussolini je ovih dana primio Riccia, koji mu je referirao o formaciji i organiza-

ciji tog odreda. Mussolini mu je dao instrukcije. Prema tim instrukcijama ti odredi će imati posebne dvorane u Balilskim domovima, a glavna dužnost će im biti da se vježbaju u pružanju prve pomoći. Osim toga je Mussolini odredio da prvi javni nastup bude 24. maja, na dan ulaska Italije u rat, kako bi se time podvuklo značenje tog odreda »sinova rimske vučice«.

„POHOD NA RIM“ I NAORUŽANJE ITALIJE

Trst, 29. oktobra. U nedelju 28. o. m., povodom proslave »Marcia su Roma« održale su se u Rimu i u svim krajevima Italije velike fašističko-vojničke svečanosti. U tim svečanostima su uzeli učešča vojska, milicija i sve fašističke organizacije. Otvoreni su i neki javni radovi uz ve-

liku pompu. U Istri je osvećeno par škola i jedan vodovod.

U Tržiču i u Sestri kod Genove otvorena je gradnja dva velika hiperdrednota »Litorio« i »Vittorio Veneto« koji će imati 35.000 tona svaki. Početkom decembra bit će puštena u more u Speciji nova podmorница tipa »Balila«.

ZABRANJENE VIJESTI O MILITARIZACIJI TALIJANSKOG NARODA

Na drugom mjestu lavljamo kakovu je uzbunu napravila vijest medju talijanskim narodom naredba da svi Talijani između 8 i 55 godine budu u stalnoj vojničkoj pripremi. Na nekim mjestima je došlo i do glasnih izraza negodovanja i demonstracija.

Medutim sada je izašla naredba u tal-

ianskom službenom listu, kojom se zabranjuje objavljivanje bilo kakovih vijesti koje bi mogle da štete interesima zemlje obzirom na mire koje se poduzimaju u vezi sa akcijom za militarizaciju talijanskog naroda. Sve vijesti vojničkog karaktera, koje se tiču obrane i vojne pripreme ne smiju se objavljivati.

OPĆINSKO VIJEĆE PULJSKE OPĆINE BEZ PREDSTAVNIKA SELJAKA

Pula, novembra 1934. — Novi komesar Puljske općine D'Alessandro, postavio je, u sporazumu sa prefektom, članove općinskog vijeća. Zapravo je naziv tom vijeću »savjetujuća komisija«. U tu komisiju su postavljeni:

Komendant Francesco Bellini, pokrajinski tajnik stranke, cav. Luigi Candussi-Giardo, predsjednik poljoprivrednog sindikata, dr. Calcagni, predsjednik industrijskog sindikata, cav. Luiggi Rocca, predsjednik sindikata trgovaca, Roccatello Ugo, tajnik poljoprivrednog sindikata, cav. B. Carletti, sekretar sindikata industrijalaca, cav. U. Boncina, sekretar sindikata trgovaca, cav. uff. dr. Leo Petronio, predsjednik sindikata za-

natija, cav. G. Salin, povjerenik faš. grupe »Policarpo«, O. Battellino, povjerenik faš. grupe »Centro«, Fabris A. povjerenik faš. grupe »Siana«.

Tom prilikom piše »Corriere istriano« da je novi općinski komesar D'Alessandro htio time istaknuti potrebu i oportunost da cjelokupno stanovništvo sudjeluje u upravi općine preko svojih najkompetentnijih predstavnika.

Mi mislimo da su to možda kompetentni predstavnici za gradjane, ali se općine puljske su u položaju kao pred 70 godina kada su gradjani sami upravljali općinom bez obzira na selo. A selu sa plaćala i trpjela.

BORBA ZA DALMACIJU

Rimljani Tome Arcidjakon a, prvi splitski skvadristi

Iz govora profesora turinskog sveučilišta M. Bartolija

»La Volontà d'Italia« od 21. oktobra o. g. br. 38 donaša na 2 strani članak preko dva stupca pod naslovom »La romanità linguistica della Dalmazia«. Donašamo u vjernom prevodu neke odломke:

Matteo Bartoli, uvaženi profesor sveučilišta u Turinu, objavio je sada govor kojega je održao prijevodnici ove školske godine, u prisustvu Nj. Kr. Visocanstva Prijestoljonskog jednaka, cijelog nastavničkog zbora, svih vlasti i biranog općinstva.

Govoreći o »jezičnim pitanjima i nacionalnim pravima«, govornik je posvetio Dalmaciji završne riječi svoje učene i aplaudirane rasprave, koje ovdje donašamo.

Od mnogih krajeva koji su latinski i novolatinski, jedan kraj ima posebnu važnost za povijest jezika, a i za druga pitanja. Radi se o Dalmaciji.

Vjećina protivnika, a i mnogi naši, misle da talijanstvo Dalmacije proizlazi iz pravog redu i najviše od mletačkog gospodstva. Ali nije tako. Istina je i ovog puta mnogo jednostavnija.

Prva scena drame je opisana od jednog dalmatinskog hroničara Tome Arcidjakonu muškoga lika koji u mnogim stvarima liči na Antonija Balamonta. On opis-

uje požar i pad Solina... Njegov opis nije samo artiščki, već je iz njega učinio jedan dogodaj koji odgovara na jedno važno pitanje. Zašto je romanstvo Dalmacije moglo odolijevati, barem u jednom dijelu, barbarskim invazijama.

»Nullus Sclavorum erat ausus ad mare descendere«, kaže hroničar. Bježunci iz Solina, kao i oni iz drugih primorskih gradova i velikog zaledja (rimска provincija Dalmacija se prostirala do Sigidunuma, današnjeg Beograda) sklonili su se na otoka. I ovi »selecti iuvenes« preskočili su opet na kopno i dižali su daleko Slavene. Tu »izabranu omladinu« vodio je solinski patricij, jedan »Magnus Severus«, i to su najstariji splitski skvadristi.

... Slaveni su bili gosti, ponavljaju, i zato su oni stranci u Dalmaciji...

... Svršilo sam. Uzeo sam si bio za zadataču da u prvom redu govorim o borbama koje je latinski i talijanski jezik izdržao u istočnoj Evropi i Dalmaciji. Te borbe trajaju još. Puštam da vi prosudite, kao što sam rekao u početku, da li su opravdana naša prava i naše nade.

Kažem: pravo prekogranične Italije, na svim trima našim morima i nade da je uskrsli prestiž Rima u svijetu zalog mira: mira rimskog (pace romana).

Potpisan: Matteo Bartoli.

Istarska omladina u Sušaku odaje počast na Sesvete svojim mučenicima

Jedna slika iz „Jadranskog kalendar“

Augusta Šantel: SVETI PETAR U SUMI

Dvorenz

IZ DRUŠTVA „ISTRA“ U ZAGREBU

PROSVJETNI ODBOR

Pozivlju se sví članovi Prosvjetnog odbora da dođu na sjednicu u utorak 13. o. m. u 19.30 sati.

DAR SOCIJALNOM OTSJEKU.

G. Zović Ivan darovao je Socijalnom otsjeku društva »Istra« 50 din. mjesto vienca na grob svoje pokoine majke, na čemu mu društvo zahvaljuje.

IZ SEKCIJE ZA MEDJUSOBNU POMOC DRUŠTVA »ISTRA«

U nedjelju 11. ov. mjeseca održaje se izvanredni članski sastanak sa slijedećim dnevnim redom:

1. Izvještaj o dosadašnjem poslovanju.
2. Popuna poslovnog odbora.
3. Eventualije.

Početak u 11 sati prije podne u prostorijama društva »Istra«.

Umoljavaju se sví članovi da ovome sastanku bezuvjetno prisustvovati izvole.

Poslovni odbor.

PJEVAČKI ZBOR

Pozivaju se pjevači da redovitije dolaze na vježbe, osobito basovi. Pokusi su kao i dosada ponedjeljkom i srijedom u 8 sati.

JEDAN DIO BIBLIOTEKE POK. VJEK. SPINČICA DAROVAN GRADU SUŠAKU

Baštinici pok. prof. Vjekoslava Spinčića darovali su Gradskoj biblioteci, posredstvom gdje Jelke Sever, lijep broj naučnih knjiga (oko 40 djela) iz ostavštine velikog pokojnika. Pored kompletne Kukuljevićeva Arhiva za povjesnicu jugoslavensku, starih programa riječke gimnazije, djela o Istri, publikacija Starašlavenske akademije u Krku, važnih za proučavanje glagolske književnosti, propagandne literature iz doba sloma, literarno-istorijskih monografija, memoara, ima među darovanim knjigama i čitava serija službenih izvještaja o radu istarskog sabora, pa je tim darom naša sušacka biblioteka u velike obogaćena, a naročito gradjom za proučavanje političke i kulturne prošlosti našeg naroda u Istri.

SKAUTSKA ČETA VLADI MIRA GORTANA U SISKU

Sisak, 6. novembra. Članovi skautskog stijega u Sisku namjeravaju formirati posebnu skautsku četu, koja će nositi ime Vladimira Gortana. Pažnja skauta prema istarskom narodnom mučeniku dojmila se gradjanstva vrlo lijepo.

KURAŽA EUGENIJA MOREALA

Talijanski novinar Eugenio Moreale, za kojega je 18. oktobra pisao francuski »Populaire« da je bio prijatelj Perčeca, piše u reviji »Gericaria«, koju potpisuje sam Mussolini, jedan članak o Njemačkoj. Napada Njemačku i kaže:

Nacional socialistički front protiv Njemačke traži i sada prijateljstvo Italije, ali ne zato da bi tím prijateljstvom učvrstio mir u Evropi i njenu ravnotežu, već za svoje egostične planove, koji su vrlo daleko od pacifizma. Njemačka je u više navrata htjela da iskoristi, piše g. Moreale, zategnutost odnosa između Italije i Francuske i htjela je da i Italiju uvede u front protiv Francuske, napospasnjeg protivnika Njemačke.

To piše Moreale odmah iza otvaračne štampe o njegovoj ulozi kao talijanskog atašea za štampu u Beču i iz objavljuvani one slike na kojoj su Perčec, Jelka Pogorelec i Eugenio Moreale.

Naručite

džepni kalendar »Soča«

Cijena 8 dinara bez poštarine.

POZIV VSEM EMIGRANTOM

IN EMIGRANTSkim ORGANIZACIJAM!

Da se koordinira i uređi naše publicistično delovanje, pozivlja Publicistički odsek Saveza jugoslovenskih emigrantskih udruženja vse emigrante in vse emigrantske organizacije, da predlože omenjenemu odseku, ki ima svoj sedež v Ljubljani (Dvoracka ulica 6-II), vse spise (znanstvene in beletristične) o Julijski Krajini v pregled, preden bi ih izročili u tisk, kajti le take spise bo Savez smatral za naše publikacije in jih bo priporočal našim organizacijam in javnosti.

PUBLICISTIČKI ODSEK SAVEZA

DŽEPNI KALENDAR „SOČA“

je izšao iz štampe. Ako je tanke godine taj naš kalendar zadovoljio svakoga, sigurni smo da će to biti i ove godine. Ove je godine kalendar štampan još na finijem papiru nego lanjske, a ima mnogo novih podataka. Uz opširan »crni kalendar«, gdje su popisani svi oni, koji su pali u Julijskoj Krajini, u kalendaru ima raznih drugih podataka. Najnoviji podaci o našim organizacijama, podaci o svim narodnim manjinama u Evropi, kao i drugi mnogobrojni podaci, koji su vrlo potrebni u svakodnevnom životu. Donašamo po prvi put i statistiku izbora u Istri godine 1907., a uz to i razne slike, kao na pr. Volarićev spomenik prije i poslije uništenja, Kobarid, staroga »Jurića i Franina« sa opisom kako su postali itd. itd.

Zato naručite kalendar »Soča«, jer mu je cijena manja od lanjske. Stoji samo 8 dinara bez poštarine, a ako naručite još i »Jadranski kalendar«, kojemu je cijena bez poštarine 10 dinara, dobijete oba kalaendra franko za 18 dinara.

U FOND „ISTRE“

Ivan Ladavac, sres. veterinar, Pirot	umešto eće na odar bivšeg mi vrhovnog Komandanta blaženopočinšeg Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja
x. x. — Beograd	127.50 Din
x. x. — Subotica	37. — Din
Kovačić Josip — Zagreb	20. — Din
Prah Adolf — Kranj	50. — Din
U prošlom broju objavljeno	82. — Din
Ukupno	33.882.60 Din

Ukupno 34.199.10 Din

da je ubica Georgijev određen od Pavelića kao prvi atentator;

da je ubojica Georgijev došao u Zürich iz Italije u društvo Kvaternika, gdje su zajedno sačekali Pospišil, Rajić i Kralj, koji su poslije izvlačenja kocke u Velikoj Kanjiži doputovali u Zürich iz Mađarske;

da je lično Bzik donio naredbu za ovo od Pavelića iz Italije;

da je Kvaternik po nalogu Pavelićevom izdao naredbu da zločinci pučaju na Kralja Aleksandra;

da je oružje bandita kupljeno u Trstu kod firme Angelini i Bernardon, što je pričula i talijanska policija;

da je Pavelić godinama bio s tom firmom u vezi i snabdjevao oružjem tabore na teritoriju stranih država,

Atentatori su dugo živjeći u Italiji

O NOVČANIM POTPORAMA ZLOČINACA

Pariški list »Intransigeant« donosi daljnje zanimljive detalje u vezi sa marseilleskim atentatom. List ističe, da su mnogi teroristi, umiješani u atentat, prije njega boravili dulje vremena u Italiji. »Intransigeant« ističe, da je istraga u Francuskoj uspjela na nesumnjiv način dokazati, gdje su teroristi bili u avgustu i septembru i što su radi.

Georgijev, Rajić, Kralj, Pospišil i ostali sačešnici su uglavnom živjeli u Mađarskoj i Italiji, a ponekad su odlažili u Beč, gdje su imali povjerljive sastanke sa potpukovnikom Perčevićem, s kojim se Georgijev jednom lično sastao. Sigurno je dokazano, da je ubojica Georgijev u avgustu i septembru ove godine boravio stanovito vrijeme u Italiji. Navodno se zadržavao u Turinu, gdje je od Pavelića u nekoliko navrata primio veće svote novca. Kad je odlučeno o atentatu, Kvaternik i Georgijev su zajedno krenuli iz Turina u Zürich, a odatle u Lausanne, gdje su imali sastanak sa atentatorima Rajićem, Pospišilom i Kraljem. Georgijev se pred svojim drugovima hvalio velikim svotama novca. Pospišil je iskazao, kako je Georgijev u jednoj mjenjačnici u Lausanne mijenjao talijanske lire. U Turinu je stanica Georgijeva plaćao Pavelić. Po iskazima atentatora, uapšen u Francuskoj, čini se da je Georgijev bio najbolje plaćeni član terorističke bande, odnosno da je najbolje znao iskoristiti svoj položaj i neprestano od Pavelića i Kvaternika dobivao veće sume novca.

OKO MARSELJSKOG ZLOČINA

Dr. Ivo Mogorović, istražitelj u Berlinu

Berlin, 4. novembra. U Berlinu već nekoliko dana boravi inspektor dr. Ivo Mogorović kao izaslanik ministarstva unutrašnjih poslova. On je došao u Berlin po izričitoj želji njemačke vlade, koja želi pokazati punu susretljivost u rasvjetljavanju odvratne i mračne organizacije marseilleskog zločina. Berlinska je policija u suradnji sa drom Mogorovićem utvrdila, da je dr. Jelić, jedan od vodja terorista, trebao da stigne 26. oktobra na povratku iz Amerike u Berlin, čini se s planom, da uništi posljednje tragove berlinske terorističke grupe. Utvrđeno je, da je dr. Jelić zaista stigao u Evropu, ali na putu je na ladji saznao, da bi njegov povratak u Berlin i Njemačku bio vrlo rizikantan, odnosno da bi bio odmah uhapšen čim predje preko njemačke granice, pa je zato promijenio pravac puta i umjesto u Berlin otputovao u Milan. 27. oktobra dr. Jelić se iz Milana javio svojoj ljubavnički, koja živi u Berlinu.

Utvrđeno je, da se on još nalazi u Milani i da je s njim i dr. Mile Budak.

Utvrđeno je i to, da je dr. Budak tri dana pred izvršenje marseilleskog zločina naglo napustio Berlin, govoreci svojim poznanicima, da tobože putuje u London. Umjesto toga on je zavaravajući svoj trag, odmah otputovao u Italiju, gdje mu je kroz stanovito vrijeme pružena svaka pomoć i zaštita.

Berlinski teroristički arhiv je od ogromnog značenja za daljnji tok istrage. Medju zaplijenjenim dokumentima se nalazi i jedno pismo upućeno dr. Jeliću od terorističke organizacije u Americi. To je pismo stiglo na tajnu Jelićevu adresu i američka teroristička grupa, koja je poslala to pismo, nije znala, da je dr. Jelić nasred Oceana, da izbjegne hapšenju u Njemačkoj, odlučio da krene u Italiju. (U Gibraltaru je prešao na talijanski brod »Conte di Savoia«). Radi toga je pismo bilo upućeno u Berlin. U tom pismu, datiranom iz New Yorka, saopćava Jeliću jedno povjerljivo lice, kako je američka teroristička grupa prema utvrđenom sporazumu

poduzela sve potrebne korake, da se preko najvećih svjetskih novinarskih agencija Hayasa, Associated Press, United Press i kroz svu svjetsku javnost lansiraju tvrdnje, da je čitava teroristička organizacija bila finansirana od američkih emigranata, da se izbjegne svaka sumnja, da su evropski teroristi bili finansirani od dobro poznate strane države.

Zanimljivo je da to povjerljivo lice svrša pažnju dru. Jeliću da nije potrebno da se ista brine za sudbinu poglavnika dr. Pavelića, jer da se on nalazi na sigurnom mjestu i u dobrim rukama i da Pavelić ni u kom slučaju neće biti predan francuskim vlastima.

Medju zaplijenjenim dokumentima berlinskog arhiva je nadjeno i mnoštvo fotografija terorista i grupe sa Janka pusti u drugih mesta i gradova u Mađarskoj i Italiji u austrijskim i drugim uniformama.

Naročito se na fotografijama jasno razabiru tabori i uniforme oko Brgotorka.

Berlinske policijske vlasti će zajedno sa drom Mogorovićem proučiti čitav taj materijal, koji ima senzacijski karakter i mnogo osvjetljuje ulogu stanovnih stranih država u odvratnom marseilleskom zločinu.

STO JE UTVRDILA ISTRAGA

Dr. S. Petrović, dopisnik »Novosti« u Parizu javlja svome listu 4. o. m. da je sudska istražka u Marseilleu utvrdila slijedeće činjenice:

Zavjera protiv života Kralja Aleksandra i teritorija Kraljevine Jugoslavije skovana je na teritoriju stranih država;

da su u zavjera umiješani osim običnih razbojnika, članova ustaške organizacije, i stanovite inostrane ličnosti, kojih uloga je potpuno rasvijetljena;

da je Pavelić kao šef razbojničke bande izdao način za ubijstvo Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio kockom trojicu, koji su imali da ubiju Kralja Aleksandra;

da je Ivan Perčević u ime Pavelićevu odredio k